

Информационна (под)система за управление на производството (MES)**Какво ще научите?**

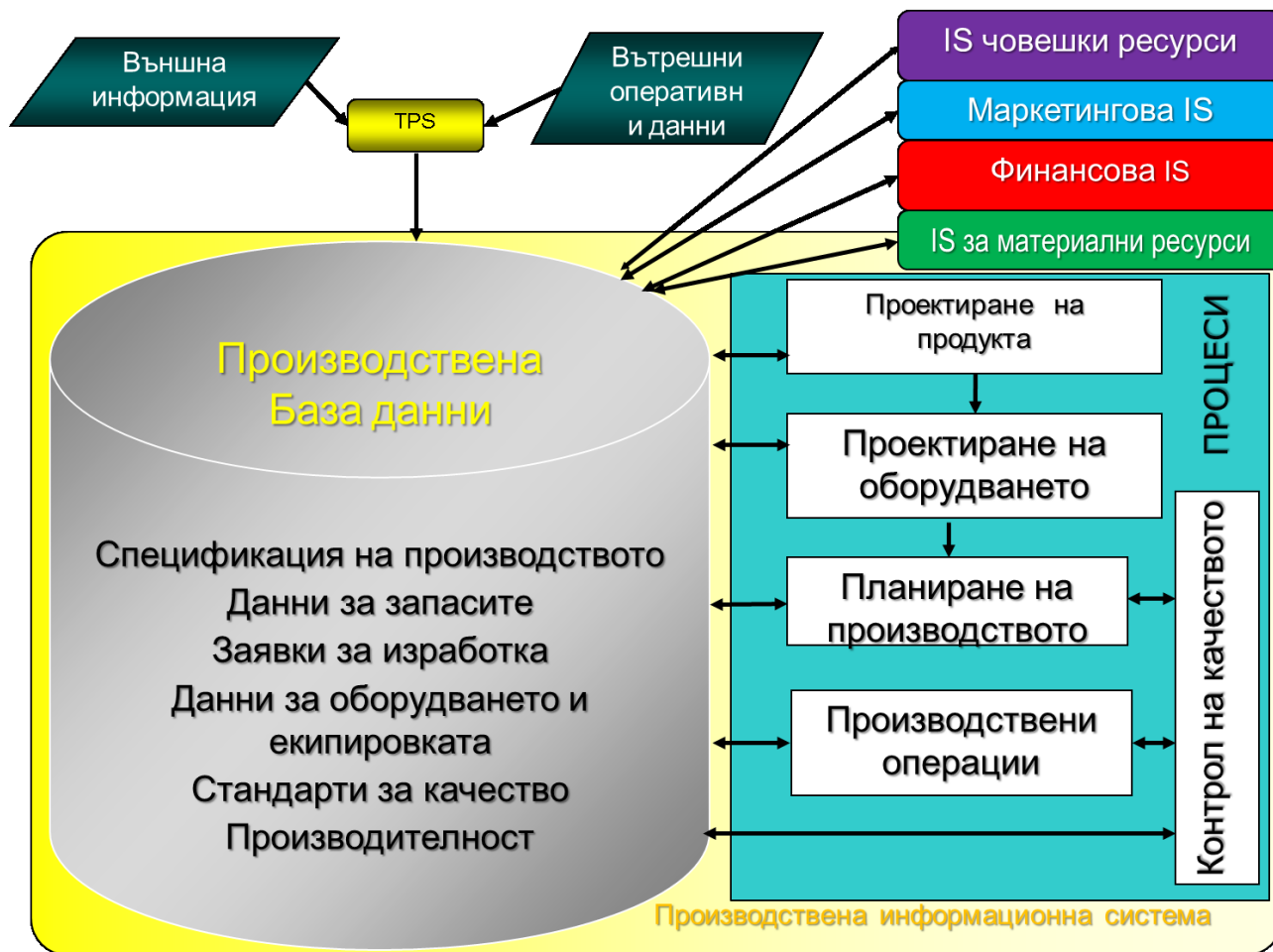
Същност и структура на информационната система за управление на производството.

Съдържанието на производствената база данни.

Основните процеси при използването на производствената информационна система.

Същност и структура

Информационната система за управление на производството работи с голямо разнообразие от данни, зависещо от спецификата на различните производства. Поради разнообразието е трудно да се създаде унифицирана информационна система, която лесно да се внедрява в различни сфери на дейност. Това е и причината, разработчиците на управленски информационни системи да създават специализирани, подходящи за конкретни отрасли – машиностроене, шивашка промишленост, електроника, услуги, ресторантьорство, хотелиерство и т.н. Източниците на информация в такива системи са главно вътрешни: ръководния персонал на оперативното управленско ниво и специалистите в производствения, техническия, технологическия, конструктивния и останалите отдели, имащи основание към производството.

Фиг. 4.1. Поток данни в информационна система за управление на производството

Те са и основните потребители на информацията, генерирана от Производствената IS. За да изпълнява по-добре функциите си, тя трябва да обхваща напълно производствената организационна структура във фирмата и да управлява ефективно както набирането, съхраняването, така и достъпа до информация. От гледна точка на системите за управление на бази данни тя е относително най-сложна и изисква най-много технически ресурси (компютри, компютърни мрежи) и най-голямо разнообразие от програмни продукти.

Производствената информационна система е много различна във фирмите с различен характер на производството и дори с различния обхват на продукти. В съвременните производствени предприятия постепенно навлизат голямо разнообразие от програмни продукти и системи, но все още те се използват самостоятелно като програмни продукти

за автоматизация на отделни елементи от производствените процеси и трудно се централизира обработваната от тях информация.

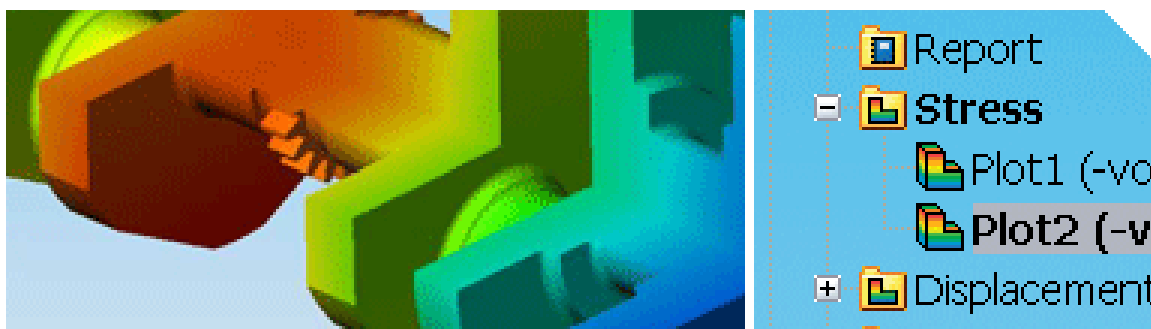
Независимо от това вече се наблюдава на пазара една тенденция към предлагане на системи за комплексни решения и в съвременните програми задължително влизат като елементи модули и функции за обмен на информация. На фиг. 1. е показана принципна структурата на Производствена информационна система, взаимодействието на нейните елементи и съдържанието на базата данни за информация, касаеща производството.

Основни процеси в използването на производствената информационна система

Проектиране на продукта

Включва разработване на спецификация на продуктите според производствените възможности, капацитет, наличие на човешки ресурси. Системата се използва за създаване на производствени процедури и стандарти, които определят начините и технологиите на производство. Определят се необходимите материали и заготовките, които следва да се изработят по време на производството. Заедно с дизайна на продукта съвременните програмни продукти позволяват да се направи и оценка на разходите, които имат прогнозен характер (с точност до 90%) според системата и начина на производство. При определяне дизайна на продукта се залага и неговото качество чрез спазване на стандартите при конструиране и изискванията на потребителите. За да се гарантира определено качество на продукта при дизайна на продукта се определят и изискванията към материалите, които се предават на отдел Ресурсно осигуряване/материално снабдяване, за да се представят като условия пред доставчиците. Чест проблем пред интензивно развиващите се производства и пазари е недостатъчно време за разработка, което не бива да пречи на нейното качество. За да се спести време при разработката е важно да се внедри подходяща информационна система според нуждите на конструирането.

В **процеса на проектирането** на продукта най-често се използват CAD системи (Computer Aided Design) - за компютърно проектиране на машини, електронни компоненти, архитектурни и строителни обекти, в чертожната дейност, при проектирането на дрехи, мебели и т.н. С тях се изработват скици, чертежи, технологични документи. Генерира списък с необходимите материали и техните характеристики.

Фиг. 4.2. CAD система за проектиране на продуктите Solid Works

На този етап може да се направят значителни подобрения на продукта преди той да се произведе и ефектът от приложението на такива системи е в значително снижаване на разходите по проектирането. В този етап се залага и качеството, което ще притежава продукта.

RP - Rapid Prototyping - **бързо изготвяне на прототипи** е технология, която съкращава сроковете за проектиране и производство, поддържа ниско ниво на разходите. Прототипа материализира проектантската идея във физически обект за тестване и осезателно

възприятие на дизайна. Независимо от сложността на обектите времето за конструирането им и изработване на прототип рязко намалява със съвременните CAD системи. Нови методи за **бързо изработване на изделия** (FFFF – Fast Free Form Fabrication) към които се включва и RP съкращават цикъла проектиране-производство до 50%, като гарантират високо качество и минимални корекции при пробните серии. При конвенционалните методи образуването на прототип става чрез отнемане на материал, а при новия метод – чрез добавяне – смоли или други пластични материали. Използва се технология на стереолитографията, екструдиране, наслояване на тънки слоеве, напластяване и др. Съвременните интегрирани информационни системи: „единната електронна среда на CAD/CAM/CAE технологията” включва и анализ на механични конструкции: метода на крайните елементи, анализ на размерни вериги, кинематични анализи и симулация действието на механизмите, статични анализи на механични конструкции, динамични анализи, термични анализи, термична симулация на охлаждане на електронни системи, контактни задачи, анализ на умора, акустични анализи.

Проектиране на оборудването

Обикновени програмни продукти за чертане (CAD) могат да помогнат при създаването на план на работните места и потока на материалите. За такива цели има и специализирани графични редактори с подходящи библиотеки с елементи, които облекчават значително самото проектиране и визуализират проекта. Последните версии на VISIO разполагат с достатъчно средства за такова проектиране, включително и в областта на офис системи, електроинженерното, машинното проектиране компютърни мрежи, информационно осигуряване в предприятието. Разработване на един комплексен симулационен модел със средствата на симулационното моделиране като PowerSim, VisSim и др. може да помогне при проиграване на различни варианти на организацията на производството и избиране на най-подходящия от тях, преди неговото реализиране.

FMS - Flexible Manufacturing Systems - **гъвкави производствени системи** – работните места и машините могат да бъдат променяни от една операция на друга или от един продукт на друг с минимално прекъсване. Реализирането им изисква техника с програмно управление, съкращава времето за пренастройка на машините и представлява едно гъвкаво оръдие за реакция на измененията на пазара. Разбира се цената на такива системи е по-висока и изисква значителни инвестиции и гаранции за тяхното възвръщане. Новите технологии базирани на компютърното производство - **бързо изготвяне на инструменти** RT в интеграция с RP и с **високоскоростното механично обработване** HSM - High Speed Machining съкращават значително времето до началото на производството на изделието и осигуряват голяма гъвкавост в управлението на предприятието

Производствено планиране

Какво да се прави? Колко да се произвежда? Кога да се произвежда? Отговор на тези въпроси се дава след задълбочено проучване на пазара (Маркетингова IS) и ресурсните възможности на организацията (материални, технически, технологични и човешки). Планирането се осъществява на въз основа на информацията от Маркетинговата IS - спецификация на производството и продуктите, количество на заявената продукция, определяне на останалите нереализирани продукти в различните клонове на фирмата, материалите и компонентите в склада, маркетинговия план, данни за персонала и оборудването.

Тази информация може да се получи от TPS, OIS, отчетите на финансова и маркетингова информационни системи.

Фиг. 4.3. Последователност на планиране в производството.

Производствени операции

Последователността на действително изпълнение на производствените операции се определя от избраната технология на производство. Тя включва следните стъпки на производственото планиране на операциите:

1. Начални заявки за работа – производствени операции за различни видове продукти.
2. Заявки за материали – включва и периодичността на доставките.
3. Получаване на необходимите материали или компоненти – генериране на график на доставките.
4. Календарен план на производството – определяне на времето за производство на различни видове продукти на една технологична линия или в един цех (участък). С изработването на календарния план се координира работата при използване на едни и същи машини и оборудване за различни продукти.
5. Поддържане на производството чрез доставка на нови материали и допълнителни трудови ресурси -
6. Инспекция на качеството – следене на нивото на качеството чрез система за производствен контрол.
7. Завършване на производството и трансфер на към завършени стоки

Повечето от данните могат да се управляват и съхраняват от специализирани програмни като MS Project, Harvard Graphics или да се създадат собствени модули към информационната система на фирмата (главно на основата на технологията База данни или съвременните – web базирани складове с данни).

	Task Name	Duration	Start	Finish	Predecessors	April 2012							May 2012							Jun													
						1	4	7	10	13	16	19	22	25	28	1	4	7	10		13	16	19	22	25	28	31						
1	Доставка на материала - 1	15 days	Wed 4-4-12	Tue 24-4-12		[Gantt bar from Wed 4-4-12 to Tue 24-4-12]																											
2	Производство 1	10 days	Wed 25-4-12	Tue 8-5-12	1	[Gantt bar from Wed 25-4-12 to Tue 8-5-12]																											
3	Транспорт и реализация 1	5 days	Wed 9-5-12	Tue 15-5-12	2	[Gantt bar from Wed 9-5-12 to Tue 15-5-12]																											
4	Доставка 2	15 days	Wed 18-4-12	Tue 8-5-12	2FF	[Gantt bar from Wed 18-4-12 to Tue 8-5-12]																											
5	Производство 2	10 days	Wed 9-5-12	Tue 22-5-12	2,4	[Gantt bar from Wed 9-5-12 to Tue 22-5-12]																											
6	Транспорт и реализация 2	5 days	Wed 23-5-12	Tue 29-5-12	5	[Gantt bar from Wed 23-5-12 to Tue 29-5-12]																											

Фиг. 4.4. Календарно планиране с Microsoft Project

Информационната система следи за материалите на всеки елемент от производството на продукта; изчислява общото количество на необходимите материали; следи за нуждите от нови материали и тяхното влягане; генерира дневни отчети за изпълнение на работата – проблеми и изисквания. За да осъществява функцията си е необходим ефективен метод за поддържане на актуални данни, при реализиране на графика, следенето на развитието за заявките, съвпадението и разликите между планираното и реализираното използване на ресурсите. Това може да се организира чрез терминали, където се регистрират основните моменти в производството – количество изпълнени операции, в даден момент от деня, времето и др. с бар код четец, който регистрира началото и края на всяка операция. Така може да се следят производствените параметри вкл. отчитане на непроизводителното време, спазване ритъма на производство, определяне на тесните места в производството и т.н.

Отчети на производствени операции - природата на отчетите е различна: рутинни отчети – регистрират състоянието на изпълнението на календарния план; извънредни – наблюдават някой важни променливи на производствената дейност като регистрират отклонения от нормалното състояние. Променливите се наричат причинители на разходи, когато влияят върху себестойността на продукцията. Най-важните елементи на разходните отчети се отразяват в информация за работата включително за трудовите разходи, материалните и др. производствени разходи. Информацията от отчетите се сравнява със стандартите и различията се определят като конфликти. Отчет на конфликти.

Системи за контрол на качеството

Наблюдаване на входа и изхода на процеса. Дефектните изделия от изхода се връщат за поправка или продават като обезценени. *В България вече е утвърден стандарта за управление на качеството БДС –EN ISO 9001:2001, който изисква изграждането на система и за производствен контрол, където в определени процедури са описани действията и методите за следенето на качеството, как да се постъпи/ регистрира установените несъответствия (некачествени продукти) и какво да се направи с тях, така че от производството да излизат гарантирано само продукти отговарящи на качеството.* Внедряването на процедурите в Производствената информационна система облекчава работата по качествения контрол и неговото управление, а процедурите по сертифицирането на системата гарантират нейното действие и ефективност.

Manufacturing Execution Systems - MES

В последните години в областта на производствените информационни системи се наложи едно ново понятие, свързано с оперативното **управление и изпълнение на производствените процеси**. Под Manufacturing Execution Systems (MES) се разбира: Компютърна система, използвана в производството, осигуряващи точна информация в подходящото време и показва на вземащия решения производствен ръководител "как текущите условия в цеха могат да се оптимизират, за да се подобри капацитета на производствената линия." MES представлява приложен софтуер, който компаниите могат да използват, за да **измерват, оценяват и управляват** своите **критични производствени дейности**.

Ползите от MES са:

- увеличаване на проследимостта, производителността
- предвиждане и подобряване на качеството на продуктите
- налагане използването на добри производствени практики

- осигуряване на пълна история в съответствие с нормативните изисквания

Функциите на MES включват:

- контрол на оборудването, технологичния произход на продукта,
- управление на работната сила,
- ефективно управление на активите,
- калкулации по издръжката на производството,
- приемане на електронни подписи,
- наблюдение и преодоляване на дефекти (или брак),
- наблюдение и сигнализиране на ключови индикатори за дейността,
- изготвянето на редица решения за изготвяне на отчети.

Въпроси за самоподготовка.

---

1. Каква е структурата на информационната система за управление на производството?
2. Кои са основните процеси в използването на информационната система за управление на производството?
3. Кои са основните данни, които се поддържат в информационната система за управление на производството?
4. Какви програмни продукти се използват в областта на проектирането на продуктите?
5. Каква е последователността в планирането на производството?
6. Какво е MES и какви са ползите от нейното внедряване?
7. Какви са основните функции на MES?